

2025/1179

16.6.2025

ZALECENIE KOMISJI (UE) 2025/1179

z dnia 4 czerwca 2025 r.

w sprawie zasad przewodnich związanych z zasadą „efektywność wodna przede wszystkim”

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Niezrównoważone praktyki gospodarki wodnej, zanieczyszczenie środowiska i rosnące zapotrzebowanie powodują, że jakość i ilość wody, a także zdrowie ekosystemów wodnych w Unii nie poprawiają się w zadowalającym tempie. Zmiana klimatu i utrata różnorodności biologicznej pogłębiają tę tendencję. Ograniczenia związane z wodą w coraz większym stopniu wpływają na społeczeństwo i gospodarkę. W tym kontekście efektywniejsze gospodarowanie wodą staje się absolutną koniecznością.
- (2) Niedobór wody jest postrzegany jako rosnący problem w większości państw członkowskich, co zostało potwierdzone w sprawozdaniu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego ⁽¹⁾ dotyczącym postępu we wdrażaniu dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽²⁾ oraz dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽³⁾. Niedobór wody występuje na około 34 % terytorium Unii i dotyka około 40 % ludności Unii podczas co najmniej jednej pory w danym roku ⁽⁴⁾. Jest on spowodowany nadmierną eksploatacją i zmianami związanymi z klimatem ⁽⁵⁾. Parlament Europejski apelował o podjęcie działań w tych kwestiach ⁽⁶⁾.
- (3) Każdego roku susze dotyczą średnio 4 % terytorium Unii. W południowej i południowo-zachodniej Europie w przypadku wzrostu temperatury o 3 °C przepływ wody w rzekach w okresie letnim może zmniejszyć się nawet o 40 %. W ostatnich dziesięcioleciach wzrosła liczba i intensywność susz w Europie. Na przykład poważne susze i upały w 2022 r. spowodowały straty gospodarcze szacowane na 40 mld euro, przy czym największe straty odnotowano we Włoszech, w Hiszpanii i Francji ⁽⁷⁾.
- (4) Postępująca zmiana klimatu prawdopodobnie pogłębi ten problem, ponieważ skutki i częstotliwość susz nasilają się. Łączny wpływ nadmiernego wykorzystania na poziomie strukturalnym i zwiększonego ryzyka długotrwałych susz stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa wodnego, zaopatrzenia w wodę pitną, rolnictwa, żeglugi śródlądowej, turystyki i dostaw energii elektrycznej ⁽⁸⁾. Niedobór wody we wszystkich sektorach i straty w produkcji rolnej spowodowane upałami i suszą należą do najważniejszych zagrożeń związanych ze zmianą klimatu w Europie ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Sprawozdanie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie wykonania ramowej dyrektywy wodnej (2000/60/WE) i dyrektywy powodziowej (2007/60/WE) (Trzecia edycja planów gospodarowania wodami w dorzeczu, druga edycja planów zarządzania ryzykiem powodziowym), COM(2025) 2 final.

⁽²⁾ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>).

⁽³⁾ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U. L 288 z 6.11.2007, s. 27, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj>).

⁽⁴⁾ Zob. EEA, Warunki niedoboru wody w Europie, dostępne tutaj. Zakłada się, że wskaźnik WEI+ dla zasobów wodnych powyżej 20 % wskazuje na sytuację niedoboru wody.

⁽⁵⁾ EEA, Zasoby wodne w całej Europie, 2021, dostępne tutaj.

⁽⁶⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 maja 2025 r. w sprawie europejskiej strategii odporności wodnej (2024/2104(INI)).

⁽⁷⁾ Europejska ocena ryzyka związanego z klimatem, sprawozdanie EEA 01/2024, s. 209 z dalszymi odniesieniami.

⁽⁸⁾ Europejska ocena ryzyka związanego z klimatem (2024), rozdział 5 i rozdział 11, który zawiera również więcej informacji na temat spodziewanego wzrostu długotrwałych susz (w tym megasusz) w Europie.

⁽⁹⁾ Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu, szóste sprawozdanie oceniające, <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>.

- (5) W latach 2000–2022 roczny pobór wody słodkiej zmniejszył się – z uwzględnieniem różnic geograficznych – o 19 % ⁽¹⁰⁾, ale oczekuje się, że pobór wody słodkiej na mieszkańca ponownie wzrośnie. Jest to spowodowane tym, że: (i) postępy w zakresie efektywnego gospodarowania wodą w sektorach zużywających najwięcej wody, takich jak energia i rolnictwo, w tym bioenergia, są niewystarczające; (ii) transformacja przemysłowa i cyfrowa wymaga większej ilości wody słodkiej; oraz (iii) złe zarządzanie, zanieczyszczenie środowiska i zmiana klimatu wywierają coraz większą presję na dostępność czystej wody słodkiej do celów społeczno-gospodarczych. Szkodzi to przepływowi hydrobiologicznemu niezbędnemu do ochrony ekosystemu wodnego oraz konkurencyjności gospodarki Unii, która potrzebuje czystej wody słodkiej w tym samym stopniu, co czystej energii.
- (6) Europejski Bank Centralny szacuje, że nawet 60 % ryzyka kredytowego w strefie euro może w pewnym stopniu wynikać z ryzyka niedoboru wody i stresu termicznego, a 20 % – z ryzyka związanego z powodzią ⁽¹¹⁾. Ponadto wraz ze wzrostem ryzyka klimatycznego związanego z wodą luka w ochronie ubezpieczeniowej może wzrosnąć ⁽¹²⁾, co utrudni ożywienie gospodarcze po zdarzeniach związanych z wodą, takich jak susze lub powódzie.
- (7) Inwestycje w efektywne gospodarowanie wodą pomogą zapewnić dostateczną ilość wody kluczowym dla strategicznej autonomii Unii sektorom gospodarki, a zatem mogą przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności, jak uznano w Pakcie dla czystego przemysłu ⁽¹³⁾. Oszczędzanie wody stworzy również możliwości rynkowe i doprowadzi do oszczędności kosztów dla konsumentów. Przemysł unijny jest już obecnie światowym liderem w rozwoju technologii wodnych.
- (8) Kompas konkurencyjności dla UE z 2025 r. ⁽¹⁴⁾ wzywa państwa członkowskie do zajęcia się problemem rosnącego niedoboru wody i w tym celu poprawienia praktyki i infrastruktury gospodarki wodnej, zwiększenia efektywności wodnej i promowania zrównoważonego wykorzystania wody. We wspólnym komunikacie w sprawie strategii na rzecz unii gotowości ⁽¹⁵⁾ podkreślono potrzebę zwiększenia w całej Unii dostępu do zasobów krytycznych, takich jak woda, na przykład na potrzeby reagowania na sytuacje wyjątkowe i klęski żywiołowe.
- (9) Współzależność między zasobami wodnymi i energetycznymi jest kluczowym czynnikiem zapewniającym bezpieczeństwo i odporność unijnych systemów wodno-energetycznych.
- (10) Unia jest zobowiązana do działania na rzecz efektywnego gospodarowania wodą w oparciu o przepisy europejskie i międzynarodowe, takie jak Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych podpisana w dniu 17 marca 1992 r. w Helsinkach, art. 7 porozumienia paryskiego podpisanego w dniu 12 grudnia 2015 r. w Paryżu, art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 ⁽¹⁶⁾, a także zobowiązania Unii Europejskiej w ramach Agendy działań ONZ na rzecz wody ⁽¹⁷⁾. Cel 6.4 celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju zobowiązuje również strony do znacznego zwiększenia efektywności wykorzystania wody we wszystkich sektorach już do 2030 r.

⁽¹⁰⁾ EEA (2024), Pobór wód według źródła i sektora gospodarki w Europie, dostępne pod adresem <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and>.

⁽¹¹⁾ Europejski Bank Centralny, Związane z klimatem ryzyko dla stabilności finansowej, wykres B.2.

⁽¹²⁾ Europejski Bank Centralny, Luka w ochronie ubezpieczeniowej związanej z klimatem, w oparciu o dane EIOPA, dostępne tutaj.

⁽¹³⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Pakt dla czystego przemysłu: wspólny plan działania na rzecz konkurencyjności i dekarbonizacji”, COM(2025) 85 final.

⁽¹⁴⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Kompas konkurencyjności dla UE”, COM(2025) 30 final.

⁽¹⁵⁾ Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie strategii na rzecz unii gotowości, JOIN(2025) 130 final.

⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. L 243 z 9.7.2021, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>).

⁽¹⁷⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7443-2023-INIT/en/pdf>.

- (11) W ramach Europejskiego Zielonego Ładu⁽¹⁸⁾ w odpowiedzi na wyzwania związane z klimatem i środowiskiem uruchomiono skoordynowaną strategię na rzecz coraz bardziej neutralnej dla klimatu, nietoksycznej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki, w której wzrost gospodarczy jest oddzielony od wykorzystania zasobów.
- (12) Unijna strategia przystosowania się do zmiany klimatu⁽¹⁹⁾, Europejska ocena ryzyka związanego z klimatem oraz komunikat w sprawie zarządzania ryzykiem związanym z klimatem zawierają przegląd szerokiego zakresu skutków ryzyka związanego z klimatem i wskazują na konieczność podjęcia działań, ponieważ stosowane polityki i środki nie nadążają za tempem zmiany klimatu. Jednym z obszarów, w których konieczne są działania, jest przeciwdziałanie niedoborowi wody i suszom. Podkreśla się, że zapewnienie dostępności wody słodkiej w zrównoważony sposób ma zasadnicze znaczenie dla odporności na zmianę klimatu.
- (13) Niedobory wody mają bardzo duży wpływ na zdrowie ekosystemów morskich oraz na życie społeczności nadbrzeżnych i wyspiarskich, które w sferze społecznej i gospodarczej są od tych ekosystemów zależne. Należy zatem w sposób zintegrowany i efektywny gospodarować wodami słodkimi i morskimi.
- (14) Plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym⁽²⁰⁾ zawiera plan działań na rzecz utrzymania zużycia zasobów, w tym wody, na poziomie uwzględniającym ograniczenia planety. Zgodnie z tym celem promowanie bezpiecznego ponownego wykorzystania wody w różnych sektorach może uwolnić potencjał gospodarczy w regionach dotkniętych deficytem wody. Może również zmniejszyć zapotrzebowanie na drogie projekty infrastrukturalne, takie jak nowe zbiorniki lub zakłady odsalania, co doprowadzi do długoterminowych oszczędności i poprawy odporności przedsiębiorstw na niedobory wody, a także do zmniejszenia ryzyka operacyjnego.
- (15) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1781⁽²¹⁾ umożliwia ustanowienie wymogów dotyczących ekoprojektu, które muszą spełniać produkty, aby poprawić szereg aspektów, w tym zużycie wody i efektywność wodną, w odniesieniu do prawie wszystkich kategorii produktów fizycznych. Elementy niniejszego zalecenia przyczynią się do jego wdrożenia.
- (16) Niniejsze zalecenie zawiera wytyczne dotyczące elementów, które nie zostały uwzględnione w sposób kompleksowy w unijnym prawodawstwie dotyczącym wody: dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184⁽²²⁾, (UE) 2024/3019⁽²³⁾ i (UE) 2024/1785⁽²⁴⁾ oraz rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/741⁽²⁵⁾.
- (17) W trosce o efektywność wodną należy określić zbiór zasad i zaleceń, które powinny służyć jako podstawa przyszłych działań Unii i państw członkowskich w celu zapewnienia, by możliwości oszczędzania wody były systematyczniej uwzględniane w procesie decyzyjnym oraz by wodę wykorzystywano w sposób bardziej odpowiedzialny we wszystkich sektorach.

⁽¹⁸⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski Zielony Ład”, COM(2019) 640 final.

⁽¹⁹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Budując Europę odporną na zmianę klimatu – nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu”, COM(2021) 82 final.

⁽²⁰⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy”, COM(2020) 98 final.

⁽²¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1781 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia ram ustalania wymogów ekoprojektu w odniesieniu do zrównoważonych produktów oraz zmiany dyrektywy (UE) 2020/1828 i rozporządzenia (UE) 2023/1542 i uchylecia dyrektywy 2009/125/WE (Dz.U. L, 2024/1781, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj>).

⁽²²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 435 z 23.12.2020, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj>).

⁽²³⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/3019 z dnia 27 listopada 2024 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz.U. L, 2024/3019, 12.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3019/oj>).

⁽²⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1785 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie zmiany dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) i dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów (Dz.U. L, 2024/1785, 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1785/oj>).

⁽²⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/741 z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie minimalnych wymogów dotyczących ponownego wykorzystania wody (Dz.U. L 177 z 5.6.2020, s. 32, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/741/oj>).

- (18) Zasada efektywnego gospodarowania wodą ma przede wszystkim zapewnić zrównoważone zużycie wody w perspektywie długoterminowej, z uwzględnieniem faktu, że naturalne zasoby słodkowodne są ograniczone i zmniejszą się jeszcze bardziej ze względu na rosnące globalne ocieplenie. Środki mające na celu zwiększenie efektywności wodnej powinny opierać się na analizie kosztów i korzyści, w tym gospodarczych, środowiskowych i społecznych efektów zewnętrznych, przy jednoczesnym uwzględnieniu pomocniczości, proporcjonalności, uczciwości i sprawiedliwości.
- (19) Aby przyspieszyć stosowanie zasady „efektywność wodna przede wszystkim” i promować wdrażanie na dużą skalę środków w zakresie efektywnego gospodarowania wodą, konieczne jest ustanowienie celów przewodnich. Z tego powodu należy zachęcać państwa członkowskie do określenia własnych celów w obszarze efektywnego gospodarowania wodą w oparciu o uwarunkowania krajowe.
- (20) Przy wdrażaniu zasady efektywnego gospodarowania wodą należy jak najlepiej wykorzystywać nowe technologie, takie jak cyfrowe inteligentne liczniki i czujniki do wykrywania wycieków i zarządzania nimi, w tym wycieków z infrastruktury wody pitnej, zgodnie z wymogami art. 4 ust. 3 dyrektywy (UE) 2020/2184.
- (21) W przypadku gdy środki mające na celu zwiększenie efektywności wodnej muszą być dostosowane do ograniczeń zasobów, priorytetowo należy potraktować sektory zużywające najwięcej wody lub sektory o największym potencjale oszczędności wody, po dokonaniu oceny rozwiązań kompromisowych, zwłaszcza w odniesieniu do sektorów strategicznych, przy jednoczesnym zachowaniu hierarchizacji możliwych rozwiązań problemów związanych z wodą. Sektory te będą naturalnie różnić się w zależności od dorzecza i warstwy wodonośnej.
- (22) Środki na rzecz efektywnego gospodarowania wodą powinny być włączone do programów środków w ramach planów gospodarowania wodami w dorzeczu. Środki te mogą prowadzić do oszczędności wody i zwiększenia odporności wodnej jedynie wówczas, gdy będą częścią kompleksowego podejścia. Towarzyszące środki zarządzania i wykorzystane instrumenty ekonomiczne pomogą uniknąć efektu odbicia, dzięki czemu wzrost efektywności wodnej będzie mógł przełożyć się na trwałą poprawę bilansu wodnego. Strategie efektywnego gospodarowania wodą powinny być zawsze spójne z krajowymi strategiami przystosowania się do zmiany klimatu,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

Zasada „efektywność wodna przede wszystkim”

- 1) Przy przyjmowaniu krajowych środków mających wpływ na gospodarkę wodną zachęca się państwa członkowskie do stosowania zasady „efektywność wodna przede wszystkim”, z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.
- 2) „Efektywność wodna przede wszystkim” oznacza wprowadzenie wszelkich niezbędnych środków, aby priorytetowo traktować zmniejszanie zapotrzebowania na wodę, a nie eksploatację dodatkowych zasobów wodnych. W pierwszej kolejności należy zmniejszać zużycie, następnie wprowadzać środki mające na celu zwiększenie efektywności, a dalszej kolejności dążyć do ponownego wykorzystania ścieków i zwiększenia zaopatrzenia w wodę.
- 3) Z uwagi na potencjał oszczędzania wody UE powinna dążyć do zwiększenia efektywności wodnej o co najmniej 10 % do 2030 r. Zachęca się państwa członkowskie do określenia własnych celów w obszarze efektywnego gospodarowania wodą w oparciu o uwarunkowania krajowe. Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu opracowania wspólnej metodologii określania celów w zakresie efektywności wodnej, z uwzględnieniem różnic terytorialnych i innych różnic między krajami, regionami i sektorami.

Efektywna gospodarka wodna

- 4) Zaleca się, aby państwa członkowskie stosowały określone w załączniku praktyki gospodarki wodnej, które w szczególności opierają się na bilansie wodnym dorzecza oraz na wiarygodnych prognozach zapotrzebowania na wodę w sferze środowiskowej i społeczno-gospodarczej. Do celów tych praktyk należy również wykorzystywać oceny oddziaływania zmian klimatu i oceny narażenia oparte na odpowiednich scenariuszach zmiany klimatu, a także oceny ich wpływu na bezpieczeństwo cywilne. Praktyki te należy opracować w oparciu o skuteczne i regularne kontrole poboru wód, elastyczne procedury wydawania pozwoleń, silne wsparcie dla badań naukowych i innowacji oraz pełne wykorzystanie zaawansowanych narzędzi cyfrowych.

- 5) Zaleca się, aby państwa członkowskie promowały efektywność na wszystkich poziomach łańcucha dostaw wody, a mianowicie magazynowania, transportu i zużycia wody, jak określono w załączniku, oraz zapewniały niezbędne inwestycje.
- 6) Zaleca się, aby państwa członkowskie stosowały zasadę „efektywność wodna przede wszystkim”, w miarę możliwości, we wszystkich sektorach wykorzystujących wodę, w tym w rolnictwie, energetyce, przemyśle, handlu, publicznym sektorze zaopatrzenia w wodę i gospodarce cyfrowej, na wszystkich szczeblach planowania i wydawania pozwoleń w obszarze gospodarki wodnej.

Zarządzanie

- 7) Zaleca się, aby państwa członkowskie zapewniły odpowiednie zarządzanie gospodarką wodną poprzez zapewnienie w szczególności przejrzystych, bezpiecznych, sprzyjających włączeniu społecznemu, sprawiedliwych i przewidywalnych mechanizmów przydziału wody. Mechanizmy te powinny dawać pewność co do priorytetów w zakresie przydziału wśród kategorii zastosowań w przypadku niedoboru wody, a jednocześnie zagwarantować grupom szczególnie wrażliwym i zmarginalizowanym dostęp do wody pitnej i wody do celów sanitarnych po przystępnej cenie.

Szkolenia i zwiększanie świadomości

- 8) Zaleca się, aby państwa członkowskie inwestowały w umiejętności i zasoby ludzkie w celu zapewnienia skutecznej i efektywnej gospodarki wodnej na wszystkich szczeblach.
- 9) Zaleca się, aby państwa członkowskie podjęły działania w celu zwiększenia świadomości obywateli, władz lokalnych i przedsiębiorstw na temat zasady „efektywność wodna przede wszystkim”. Takie działania powinny być powtarzane w regularnych odstępach czasu.

Współpraca transgraniczna i wymiar międzynarodowy

- 10) Państwa członkowskie powinny zapewnić pełną współpracę transgraniczną w zakresie ilościowych aspektów gospodarki wodnej we wszystkich dorzeczach, w tym za pośrednictwem mechanizmów określonych w dyrektywie 2000/60/WE oraz odpowiednich mechanizmów i organów współpracy międzynarodowej.
- 11) Zaleca się, aby państwa członkowskie propagowały zasadę „efektywność wodna przede wszystkim” również na szczeblu międzynarodowym, takim jak UN-Water, UNEP, G-7 i G-20, OECD, UNFCCC, UNCCD, CBD i FAO, oraz zacieśniły współpracę z instytucjami finansowymi, takimi jak Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oraz Bank Światowy, a także z sektorem prywatnym w celu przyciągnięcia długoterminowych inwestycji w inicjatywy na rzecz efektywnego gospodarowania wodą.

Sporządzono w Brukseli dnia 4 czerwca 2025 r.

W imieniu Komisji
Jessica ROSWALL
Członek Komisji

ZAŁĄCZNIK

Kluczowe praktyki w zakresie efektywnego gospodarowania wodą w celu wdrożenia zasad przewodnich związanych z zasadą „efektywność wodna przede wszystkim”**1) Lepsza kontrola zasobów**

Utrzymywanie dokładnych i aktualnych bilansów wodnych w oparciu o dostępne wytyczne ⁽¹⁾ oraz uwzględnianie takich bilansów wodnych w decyzjach dotyczących planowania mających wpływ na środki w zakresie zużycia i oszczędzania wody. W tym celu należy rozważyć następujące działania:

- 1) Określenie i stałe monitorowanie poboru, strat i zwrotów wody we wszystkich jednolitych częściach wód w każdym dorzeczu oraz promowanie cyfrowego pomiaru wody na potrzeby poboru wód i zrzutów. Dostawcy wody powinni często udostępniać publicznie dokumenty i dane dotyczące zmian w bilansie wodnym i jakości wody.
- 2) W publicznym sektorze zaopatrzenia w wodę należy zapewnić, aby zużycie wody było mierzone indywidualnie dla każdego budynku, a w przypadku bloku mieszkalnego – dla każdego mieszkania. Należy zachęcać do stosowania inteligentnych liczników tam, gdzie przekazywanie danych w czasie rzeczywistym jest potrzebne do dodatkowego zwiększenia efektywności, które sprawia, że inwestycja jest opłacalna.
- 3) Określenie przepływów hydrobiologicznych ⁽²⁾ w jednolitych częściach wód powierzchniowych, również z uwzględnieniem potrzeb jednolitych części wód podziemnych, we wszystkich dorzeczach, aby poznać maksymalną wielkość zrównoważonego poboru wód, co jest warunkiem wstępnym racjonalnego i efektywnego wykorzystania wody. Maksymalna wielkość zrównoważonego poboru wód powinna również zostać ustalona z uwzględnieniem potrzeb użytkowników niekonsumenckich oraz wymogów określonych w odpowiednich przepisach. Należy zaangażować się w koordynację transgraniczną w celu określenia przepływów hydrobiologicznych dla rzek przekraczających granice, aby uniknąć konfliktów, które mogłyby zagrozić efektywnemu podejściu do zużycia wody. Należy skutecznie wdrażać zasady dotyczące przepływów hydrobiologicznych poprzez systematyczne uwzględnianie ich w warunkach pozwoleń w obszarze gospodarki wodnej.
- 4) Odpowiednia ocena, w oparciu o dostępne wytyczne ⁽³⁾, intruzji wody słonej i innych intruzji oraz zapotrzebowania na wodę zależnych ekosystemów lądowych i powiązanych ekosystemów wodnych połączonych z jednolitymi częściami wód podziemnych. Odpowiedzialne zastosowanie, poprzez kompleksową ocenę ryzyka, technik dodatkowego zasilania wód podziemnych ⁽⁴⁾.
- 5) Zapewnienie, aby w pozwoleniach na pobór wód dla wód powierzchniowych i podziemnych brano pod uwagę prognozy dotyczące zmiany klimatu uwzględniające niepewność w celu przewidywania przyszłych zmian w bilansie wodnym, i regularnie dostosowywanie pozwoleń w obszarze gospodarki wodnej, aby uniknąć nadmiernego poboru wód ⁽⁵⁾. Należy upewnić się, że system pozwoleń na pobór wód jest wystarczająco sprawny, oraz uwzględnić, w stosownych przypadkach, znaczne wahania sezonowe. Należy unikać wydawania pozwoleń na zbyt długi okres, aby umożliwić elastyczne dostosowanie w świetle zmian w bilansie wodnym. Ceny wody powinny być ustalane w taki sposób, aby zapewniały efektywne wykorzystanie wody. Należy przyjąć wystarczająco odstraszające sankcje za nielegalne, niezarejestrowane lub nieobjęte pozwoleniem pobory wód i zrzuty.
- 6) Zapewnienie, aby plany gospodarowania wodami w dorzeczu zawierały „bilans wodny” i określały ilościowo zużycie wody w podziale na rodzaje działalności społeczno-gospodarczej w celu ułatwienia planowania środków na rzecz efektywności w oparciu o szacunki dotyczące pozostałego potencjału oszczędzania wody. Włączanie aspektów zarządzania ryzykiem suszy do planów gospodarowania wodami w dorzeczu oraz przygotowanie się na ryzyko przedłużającej się suszy.
- 7) Zapewnienie, aby zwiększona efektywność wodna prowadziła do odporności dzięki mniejszemu zużyciu wody. W tym celu należy:

- stosować zasadę zwrotu kosztów w odniesieniu do usług wodnych, tak aby wszyscy użytkownicy wody i sektory korzystające z wody wnosili odpowiedni wkład w koszty usług wodnych;

⁽¹⁾ Zob. wspólna strategia wdrażania (CIS) ramowej dyrektywy wodnej, dokument z wytycznymi nr 34 dotyczący bilansów wodnych, dostępny tutaj.

⁽²⁾ Zob. wytyczne CIS nr 31 dotyczące przepływów hydrobiologicznych, dostępne tutaj.

⁽³⁾ Zob. wytyczne CIS nr 18 dotyczące oceny stanu wód podziemnych i tendencji w tym zakresie, dostępne tutaj.

⁽⁴⁾ Zob. wytyczne CIS nr 39 dotyczące dodatkowego zasilania wód podziemnych, dostępne tutaj.

⁽⁵⁾ Zob. wytyczne CIS nr 24 dotyczące zarządzania dorzeczami i zmiany klimatu, dostępne tutaj.

- zapewnić, aby polityka ustalania cen wody przewidywała odpowiednie zachęty do bardziej efektywnego wykorzystywania zasobów wodnych w oparciu o analizę ekonomiczną wymaganą na mocy załącznika III do dyrektywy 2000/60/WE ⁽⁶⁾;
- usprawnić i rozszerzyć stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” i zasady ostrożności, a także wyeliminować szkodliwe dotacje środowiskowe oraz zapewnić przystępne cenowo, uczciwe i sprawiedliwe mechanizmy ustalania opłat dla wszystkich użytkowników.

Państwa członkowskie mogą w tym przypadku uwzględniać skutki społeczne, ekologiczne i ekonomiczne zwrotu kosztów, jak również warunki geograficzne i klimatyczne określonego regionu lub regionów.

Zapewnienie pełnej przejrzystości polityki ustalania cen wody, w szczególności w odniesieniu do poziomu stawek, wykorzystania funduszy, środków wprowadzonych w celu zachowania zasobów wodnych. Zgodnie z dobrą praktyką powinno to być stosowane również w sektorach innych niż sektory wody pitnej i oczyszczania ścieków komunalnych.

2) **Wydajność zaopatrywania w wodę**

Poprawa zarządzania wyciekami wody jako zasadniczej części zarządzania operacyjnego systemami zaopatrzenia w wodę oraz priorytetowe traktowanie inwestycji mających na celu szybkie rozwiązanie problemu wycieków, ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej potrzebujących obszarów dostaw i z wykorzystaniem wszystkich dostępnych możliwości i narzędzi finansowania unijnego.

3) **Efektywność magazynowania**

- a) Priorytetowe traktowanie środków w zakresie naturalnej retencji wody ⁽⁷⁾ w glebie, lasach, wodach gruntowych i na terenach podmokłych, która charakteryzuje się mniejszym parowaniem w porównaniu z magazynowaniem wody nad ziemią w sztucznych zbiornikach.
- b) Regularna konserwacja sztucznych zbiorników, w tym poprzez wyodrębnienie środków finansowych na okresowe usuwanie osadów i zapobieganie wyciekom.
- c) Optymalizacja gospodarki wodnej w miastach poprzez zbieranie wody deszczowej i inne formy naturalnej retencji wody oraz przyspieszenie wdrażania środków zapobiegających przelewom wód burzowych ⁽⁸⁾.

4) **Efektywność wykorzystania**

- a) Propagowanie przyjmowania najlepszych dostępnych technologii, praktyk i usług w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania wody we wszystkich sektorach, w tym poprzez promowanie obiegu zamkniętego.
- b) Propagowanie ponownego wykorzystania ścieków nie tylko do nawadniania, w tym również w przemyśle, sektorze energetycznym i publicznym sektorze zaopatrzenia w wodę, a jednocześnie zapobieganie ryzyku dla zdrowia ludzkiego i uwzględnianie wpływu na środowisko ograniczonych przepływów zwrotnych w dorzeczu.

5) **Dobre zarządzanie**

- a) Opracowanie przejrzystych systemów przydziału wody, które posiadają mechanizm zarządzania sprzyjający włączeniu społecznemu, w celu zapewnienia przewidywalności dla zainteresowanych użytkowników wody, w tym użytkowników niekonsumenckich, a także upowszechnianie zrównoważonego rozwoju, sprawiedliwości i poszanowania praw człowieka. Przy opracowywaniu mechanizmów przydziału wody należy uwzględnić potencjał sektorów i regionów w zakresie oszczędzania wody.
- b) Opracowanie lub utrzymanie konkretnych polityk społecznych, które przynoszą korzyści użytkownikom wody o niskich dochodach lub osobom znajdującym się w trudnej sytuacji/marginalizowanym w celu zapewnienia wszystkim dostępu do wody i warunków sanitarnych, zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2020/2184 i dyrektywy (UE) 2024/3019.

⁽⁶⁾ Zob. wytyczne CIS nr 1 dotyczące gospodarki i środowiska, dostępne tutaj.

⁽⁷⁾ Zob. na przykład przewodnik pomagający w wyborze, projektowaniu i wdrażaniu środków naturalnej retencji wody w Europie: czerpanie korzyści z rozwiązań opartych na zasobach przyrody, dostępny tutaj; sprawozdanie techniczne CIS nr 82 w sprawie środków naturalnej retencji wody, dostępne tutaj; oraz Wspólne Centrum Badawcze, publikacja na temat rozwiązań opartych na zasobach przyrody na potrzeby gospodarki wodnej w rolnictwie, dostępna tutaj.

⁽⁸⁾ Zgodnie z art. 5 dyrektywy (UE) 2024/3019.

6) **Szkolenia i zwiększanie świadomości**

- a) Podnoszenie poziomu umiejętności i szkolenia dla organów ds. gospodarki wodnej oraz organów odpowiedzialnych za sektory wykorzystujące wodę, aby pomóc im w stosowaniu zasady „efektywność wodna przede wszystkim” i zachęcaniu do mniejszego zużycia wody.
- b) Wspieranie badań naukowych i innowacji, podnoszenie poziomu umiejętności i poszerzanie wiedzy na temat wszystkich aspektów efektywnej gospodarki wodnej w sektorach wykorzystujących wodę. Zwiększanie świadomości konsumentów na temat znaczenia oszczędzania wody, a jednocześnie umożliwianie im bardziej zrównoważonego postępowania z uwzględnieniem warunków lokalnych. Obejmuje to również zapewnienie konsumentom i obywatelom przejrzystości w kwestii zużycia wody i gospodarki wodnej zgodnie z art. 17 dyrektywy (UE) 2020/2184 i art. 24 dyrektywy (UE) 2024/3019.
- c) Działanie na rzecz lepszego informowania konsumentów i zwiększanie świadomości na temat śladu wodnego produktów i usług konsumpcyjnych z wykorzystaniem narzędzi, takich jak oznakowanie ekologiczne UE lub cyfrowy paszport produktu na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1781.

7) **Wymiar międzynarodowy**

- a) W stosownych przypadkach uwzględnianie zasad i celów niniejszego zalecenia przy opracowywaniu wsparcia technicznego i finansowego dla krajów partnerskich.
- b) Zwiększenie współpracy z instytucjami finansowymi, takimi jak Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oraz Bank Światowy, a także z sektorem prywatnym w celu przyciągnięcia długoterminowych inwestycji w inicjatywy na rzecz efektywnego gospodarowania wodą zgodnie z celami unijnej strategii Global Gateway ⁽⁹⁾.
- c) Dzielenie się najlepszymi praktykami poprzez wdrażanie zasad i celów niniejszego zalecenia oraz poruszanie kwestii odporności wodnej i efektywnego gospodarowania wodą w kontekście współpracy międzynarodowej.

⁽⁹⁾ Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego „Strategia Global Gateway”, JOIN(2021) 30 final.